

Ha tornat a Aspen, Colorado, després de més de tres decennis, i Condoleezza Rice torna a semblar tan insegura, tan curta de respiració, tan infantilment tímida com quan tenia disset anys i tot va començar. Després de la seva derrota.

Com cada any durant aquestes dates, Aspen celebra el festival de música. Més de 2.000 persones han arribat a l'envelat del concert, instal·lat al prat de les muntanyes. Les entrades costen 60 dòlars. Rice ha d'oferir un concert de piano i parlar: sobre música, sobre política i sobre ella mateixa.

Madeleine Albright, secretària d'estat del govern Clinton, és a l'escenari per a saludar-la. Rice "toca el piano millor que cap altre ministre d'Afers Estrangers", diu Albright lloant-la, i hi afegeix que és "més bona ministra d'Afers Estrangers que cap pianista". Això no diu gran cosa, és clar, perquè cap més ministre d'Afers Estrangers no ha estat pianista, ni cap pianista, ministre d'Afers Estrangers.

Però alhora eximeix Rice de les habituals i dures crítiques: les frases de Albright ho deixen tot obert i, després de vuit anys al costat del president George W. Bush, és tot un signe de clemència.

El seu rigor l'ha feta famosa. La seva mirada, que l'ha feta entrar a la història com a *the look*. La manera com el seu front és solcat per profundes arrugues, com les celles cauen llòbregues sobre els ulls. Aquesta mirada és temuda per diplomàtics d'arreu del món, són símbol d'una fredor tallant amb la qual podia intimidar el seu interlocutor, i que impedia que li fessin preguntes personals.

Volia ser experta en Rússia, en energia nuclear, però, sobretot, en la política exterior de Bush.

Ara ha arribat a Aspen per tocar el piano i descobrir les seves passions per Dvořák i Brahms, que fins ara només havia interpretat a la sala d'estar de casa seva.

Aquesta nit porta uns pantalons negres i un *blazer* groc canari sense cordar. Els cabells són pulcrament pentinats cap enrere i el maquillatge és inusualment fosc. Vol semblar diferent de com és coneguda, més propra, amb més intimitat.

L'alumna model

La situació lamentable del govern de Bush arrossega els seus membres a l'abisme, però n'hi ha un que podria sobreviure políticament: Condoleezza Rice. Precisament és la mà dreta del president, que també ha assumit la responsabilitat de totes les crisis, la qui té més oportunitats de tornar.

També vol parlar d'aquells temps, quan tenia disset anys, i dels seus somnis i desigs de tocar en un gran auditori dels Estats Units. Vol guanyar-se la gent, no ser l'estricta secretària d'estat, i per això també vol parlar del seu

fracàs en el món de la música i del nou rumb que va emprendre la seva vida.

El públic se li va acostant lentament, comencen a saber més coses del seu amor per la música i la ferma voluntat que tenia de tocar un dia al Carnegie

Hall. Relata com van ser de durs els seus estudis, com va assistir finalment a un curs de música a Aspen, i com el seu somni es va esvaïr de sobte. Va comprovar traumatitzada que alguns infants d'onze anys podien tocar tan bé com ella a disset. “Vaig pensar: al final tocaràs als grans magatzems Nordstrom o en un piano bar, però no al Carnegie Hall.”

Quan va tornar a casa va explicar als seus pares que ja no volia ser pianista. En lloc d'això, ara estudiaria relacions exteriors a la universitat.

Va ser la gran derrota de la seva vida, però aquesta confessió l'ha feta més humana. El públic riu. Estan contents de saber per primera vegada alguna cosa sobre el seu *caos emocional*. És com una mena de catarsi. L'endemà, el diari *Aspen Daily News* escriu: “Com Condi va retrobar el seu ritme.”

Si, a més de Bush, algú ha de respondre pels errors del govern és precisament ella. Des de fa vuit anys és la

persona de més confiança del president, primer com a assessora de seguretat, després com a secretària d'estat, la titular d'Afers Estrangers.

Com a assessora veia el seu cap vuit vegades el dia, i com a ministre d'Afers Estrangers es va mantenir més a prop d'ell que ningú més al gabinet. No el veia tan sols a l'ala oest de la Casa Blanca, sinó també el cap de setmana a Camp David, el domicili familiar a Kennebunkport, Maine, i al ranxo de Crawford, Texas. Anava a pescar i a córrer amb ell, l'ajudava a fer trenca-closques, era amiga de la seva dona, Laura, celebrava el cap d'any amb la família i el sopar del diumenge era una rutina setmanal. El diumenge de Rams entonava càntics amb Bush a bord de l'Air Force One.

Va participar en totes les decisions de la política mundial durant els últims vuit anys: l'Afganistan, la invasió de l'Iraq, l'oportunitat perduda d'acostament de l'Iran, el distanciament amb Europa, el conflicte nuclear amb Corea del Nord, les tortures als presoners de Guantánamo o la creació de presons secretes de la CIA a Europa. Ningú no podia determinar realment qui feia política, si ella o ell.

Públicament, no hi havia discussions entre tots dos, ni una divergència. Semblaven tenir la mateixa longitud d'ona. Els diplomàtics parlaven del “rumb Rice-Bush” de la política exterior dels Estats Units, però acusaven Rice d'haver fugit d'estudi quan els ministeris d'Afers Estrangers i de Defensa estaven enfrontats i ella, com a assessora de seguretat, hi havia d'intervenir d'ofici. L'ombra del president li proporcionava prou protecció per a amagar-se.

Malgrat tot, Rice mai no ha encès les mateixes emocions que Bush entre els detractors de la política exterior dels Estats Units. Mai no ha estat tan impopular ni odiada com el seu cap. Al contrari: fins fa poc encara es trobava entre els polítics més valorats del país. El candidat a la presidència, el republicà John McCain, fins i tot va considerar breument de nomenar-la vice-presidenta, però en va desistir quan va pensar que els demòcrates se'n burlarien, que el tractarien de clon de Bush.

La impopularitat de Bush és tal que pràcticament cap dels seus antics

companys de govern no podran fer una nova carrera en la política. Colin Powell va saber plegar a temps, però les grans figures de Bush, com ara Paul Wolfowitz, Donald Rumsfeld, Andrew Card i, evidentment, el vice-president Richard Cheney, s'han cremat. Això mateix li ha passat al germà del president, Jeb, des de sempre favorit com a hereu de la dinastia.

Només es parla de Condoleezza, i en aquesta campanya electoral més que mai.

El 2008 havia de ser l'any de les dones a la política dels Estats Units. L'esperança d'una superestrella femenina a Washington era a l'abast de la mà. Al gener semblava que Hillary Clinton fos l'elegida: 18 milions de demòcrates van votar per ella a les primàries, però va perdre davant Barack Obama. Amb tot, es mantenia el desig que una dona assumís el lideratge, i McCain va decidir-se per Sarah Palin com a candidata a vice-presidenta a final d'agost. Palin havia de fer augmentar l'entusiasme de l'electorat femení i traspasar-lo a McCain, però va fracassar per la seva simplicitat.

Condoleezza Rice té 53 anys, set menys que Hillary Clinton i deu més que Sarah Palin. Palin pot semblar sexy, però no llesta; Clinton pot semblar llesta, però no necessàriament sexy. Rice és llesta i sexy quan ho vol ser.

No va ser un prodigi acadèmic: la seva tesi del 1981 sobre Txecoslovàquia no era ni brillant ni original, però durant tota la seva vida ha sabut deixar una excepcional primera impressió.

Diu que ja no té aspiracions polítiques, que l'any que ve tornarà a la Universitat de Stanford, on va ser vice-cancellera fins el 1999. Hi ensenyarà allò que ha après a Washington.

Les tèbies declaracions encara han encès més els rumors sobre les seves ambicions. Primer podria arribar a ser governadora de Califòrnia. D'aquí a dos anys acaba el segon mandat del governador Arnold Schwarzenegger. Però també podria entrar com a senadora per Califòrnia si la demòcrata Dianne Feinstein es presentés a la reelecció el 2012. Finalment, també pot presentar-se com a candidata a la presidència, com ja havia profetitzat l'assessor de Clinton, Dick Morris, per al 2008.

Rice és la resposta dels republicans a Barack Obama?

Rice no ha vist el seu color de pell com un element d'identitat. A diferència d'Obama, no ha cercat experiències com a negre. Mentre Obama jugava a bàsquet amb més negres quan era adolescent, ella era l'única negra que patinava sobre gel entre blancs. No cal que ningú li digui res sobre la condició dels negres, i explica: "He estat negra durant tota la meua vida."

Va créixer enmig dels disturbis racials de la dècada del 1960 després d'haver nascut al sud profund, a Birmingham, Alabama, on el 1963 el Ku-Klux-Klan va perpetrar un atemptat amb bomba en una església. Aleshores tenia vuit anys i la seva amiga Denise va quedar destrossada per la detonació. Encara es recorda del taüt, que semblava tan estrany, petit i de tons pastel.

En canvi, no recorda haver sentit ràbia durant aquells temps. La ràbia, com li van ensenyar els pares, és una feblesa.

Va viure el racisme en primera persona. Als grans magatzems o al restaurant. Si agafava un dels barrets exposats, la dependenta li cridava l'atenció. Si demanava una hamburguesa, no la hi donaven amb carn, sinó amb ceba. Tot i això, continua convençuda que un individu pot superar qualsevol dificultat. Creu en la força de cada persona per a canviar el seu entorn. No es queixava de les injustícies als Estats Units. "Els negres van alliberar-se ells mateixos", diu.

Els seus pares van mirar de donar-li el màxim possible. Per a la seva família la formació ho era tot. El seu pare la duia constantment a conferències i l'apuntava a tots els clubs literaris. "Mai no he arribat al nivell de llegir només per a relaxar-me", explica.

Va estudiar violí, carilló, francès, castellà, ballet, no coneixia cap joc sense sentit ni objectiu. Els seus pares li deien que havia de ser el doble de bona que la resta. Es va saltar el primer i el setè cursos. A quinze anys els pares van demanar un crèdit per comprar-li un piano de cua Steinway & Sons de 13.000 dòlars. Quan va sentir que un catedràtic de Denver afirmava que la raça blanca era superior a la negra, ella va cridar: "Jo sóc millor que vosaltres en la vostra cultura."

Així, mai no s'ha sentit marginada ni afroamericana. Quan l'agost del 2005 l'huracà Katrina va arribar a les costes de Louisiana, ella era a Nova York, treballant el seu revés amb la tennista Monica Seles; va quedar amb el seu ex-cicot, l'ex-estrella del futbol americà Gene Washington; va anar a comprar sabates a Ferragamo, a la 5a Avinguda, i a veure el musical *Spamalot*. Fins l'endemà no es va adonar de la terrible impressió que havia fet: mentre a Nova Orleans els negres morien i es quedaven sense casa, ella anava a comprar. Precisament ella, la ministra negra.

No se sentia responsable dels negres.

El 1995 va conèixer Bush, que acabava de ser proclamat governador de Texas. Van parlar d'esport i de la família. Un mes més tard ja anaven a pescar, entrenar, remar, navegar i de seguida va trobar Bush "curios i aventurer". Ell la necessitava, perquè no sabia res de política exterior.

En principi no haurien de congeniar, el paio que caminava amb les cames obertes i parlava argot texà amb la culta Condoleezza, afeccionada a les belles arts. A ella, l'encanta la música clàssica; a ell, el country. Ella llegeix bons llibres; a ell, el fascina pescar. Ella parla rus, castellà i francès; ell, americà. Malgrat tot, va sentir admiració per aquell home, per la seva forta fe en Déu, la seva disciplina de ferro, el seu amor per l'esport i també, en certa manera, pel seu estil barroer.

Sempre havien estat els atletes, els qui l'havien captivat. Tots els homes amb qui havia tingut una relació eren jugadors de futbol americà. A Notre Dame va trobar Wayne Bullock, l'estrella de l'equip universitari. A Denver va conèixer Rick Upchurch, dels Broncos. Després va sortir amb Gene Washington, l'heroi del futbol sortit de Stanford, que més tard es va fer professional als San Francisco 49ers. Els seus amics diuen: "A la Condi, li agraden els païos durs."

Una tarda de l'agost d'enguany havia quedat amb Tommy *the Tank*, el seu entrenador particular de *fitness*. Ell hi va dos cops la setmana, cap a les sis de la tarda, a casa de Rice, al complex d'apartaments Watergate, on va comprar dos pisos: un per a dormir i un per a entrenar.

Encara és de dia, però ja ha passat les cortines. No hi ha gaires aparells en aquella habitació: una cinta per a córrer, una bicicleta el·líptica i uns quants pesos i matalassos. Les parets són buides. "D'això, en diem *the house of pain*", diu. 'La casa del dolor'.

Com cada dia, s'ha llevat a tres quarts de cinc, ha fet una hora d'entrenament mentre mirava la televisió —la informació del dia: Corea del Nord, Rússia, l'Iran. A les set ja era al despatx, ha rebut uns quants diputats, ha parlat per telèfon amb Hillary Clinton, ha dinat a la Casa Blanca, ha presenciat el jurament del càrrec del nou ambaixador dels Estats Units a Hondures i, finalment, ha assistit a l'acte de memòria dels atacs a les ambaixades a Kenya i Tanzània de fa deu anys, a l'aula magna del ministeri. Ha estat un dia sense pausa, i ara té Tommy *the Tank* davant, que li crida: "Guanya-t'ho, doctora!"

Entrena tot el cos: els bíceps i la musculatura de l'esquena i de l'abdomen. Està estirada en un matalàs i lluita per provar de fer les últimes repeticions. Tommy està agenollat davant d'ella i crida constantment "yes, ma'am" o "alright, Doc!". Al final compta cap enrere, com si a ella li calgués ajut exterior per a motivar-se. Tot i que gairebé no pot respirar, prohibeix a Tommy de continuar comptant. "Ja ho puc fer jo", li crida.

"He estructurat la meua vida des de molt d'hora", explica. "No podia adaptar-me fàcilment al dia, de manera que m'he acostumat a llevar-me a les 4.45 h. No estic segura si això s'hauria d'anomenar disciplina o amor per l'odre." És aquesta duresa que l'ha ajudada a avançar en un món d'homes. La duresa i el coneixement. Sorpren els homes perquè sempre pot parlar-hi de futbol americà, a més de saber com funcionen les bombes atòmiques i els coets.

Sempre ha cercat mentors poderosos. Josef Korbel, el pare de Madeleine Albright, que havia estat un dels més famosos experts en l'Europa de l'Est, li va despertar l'interès per aquella regió. L'assessor de seguretat de George Bush sènior, Brent Scowcroft, la va instruir a Washington. L'ex-secretari d'estat, George Shultz, li va presentar el jove Bush. Tots veien en ella una

Condoleezza Rice, assessora de seguretat nacional i, des del 2004, secretària d'estat dels Estats Units és, de fet, la mà dreta del president George W. Bush.

filla que arribaria a algun lloc. Així va anar pujant, adquirint més experiència, confiança i fama.

De seguida es va independitzar dels seus mentors i va canviar de bàndol ben aviat. Abans de la guerra de l'Iraq, Scowcroft va demanar al *Wall Street Journal* a la seva alumna: "No ataquem Saddam." Però a Rice allò no li va agradar gaire. Furiosa, va trucar al seu ex-professor i finalment Scowcroft va haver de disculpar-se.

Si vol un futur polític també s'haurà d'independitzar de Bush, i d'aquí ve que recentment se sentin comentaris que diuen que s'hauria de separar del president. Ara la qüestió és què s'ha fet correctament i què s'ha fet incorrectament aquests últims vuit anys i quina culpa hi ha tingut ella, si també ha participat en una missió divina. En el seu cas sona tot diferent d'allò que diu Bush: "Crec en una direcció divina, però no crec que Déu m'hagi encomanat una missió. Em sembla arrogant fer afirmacions sobre quines intencions té Déu amb tu."

Durant vuit anys ha estat l'*alter ego* de Bush en política exterior. Deia frases que provocaven tristesa.

Va titllar el protocol de Kyoto de "mort en néixer". Va partir peres amb l'arquitectura de seguretat de l'OTAN.

Va aconsellar al seu cap, segons els rumors, que fes el següent amb els contraris a la guerra de l'Iraq: "Castiga França, ignora Alemanya, perdona Rússia." Va justificar l'atac a Bagdad com a "autodefensa anticipada". Hi ha gent que diu que és una de les figures més febles de la història entre els líders de la política exterior.

Avui és al 7è pis del Ministeri d'Afers Estrangers de Washington. Des d'aquí dirigeix una de les institucions més grans del món: 57.000 empleats, 264 representacions diplomàtiques, 8.000 funcionaris només a la seu central. Però gairebé res no es mou, a tot arreu s'aturen les negociacions: a l'Iran continua el gran adversari de Bush, Mahmud Ahmadinejad, tan tossut com sempre. A l'Orient Mitjà no s'ha arribat a cap pau, fins i tot quan sembla que els disturbis més sagnants de l'Iraq es vagin acabant, però les eleccions democràtiques han portat al poder els enemics de la democràcia: Hezbol·là al Líban i Hamàs a Palestina. Així ha de ser el nou Orient Mitjà? Ha fracassat? La guerra de l'Iraq no s'ha revelat sinó com un gran error?

"Crec que la guerra de l'Iraq ha estat una decisió sàvia des del punt de vista estratègic. No dic que ho hàgim fet perfectament, però crec que va estar

bé desfer-se de Saddam Hussein. Això ha canviat el rostre de l'Orient Mitjà." Creu realment en una mena de canvi de cicle, com va passar amb la reunificació d'Alemanya amb Bush sènior, quan el comunisme va caure i va començar una nova era americana.

Reconeix errors, però la història, espera, li donarà la raó. "He après que, al començament d'un canvi històric, el nostre objectiu és assentar els fonaments, i aquí trobem els valors i la insistència sobre principis inqüestionables. Hem pogut contemplar la reunificació alemanya perquè entre els anys 1946 i 1948 vam establir-hi els fonaments sobre els quals Alemanya es va poder reunificar. Però hi ha una gran diferència a l'hora de fer diplomàcia al començament o al final d'un procés. Les plaques tectòniques es van desplaçar de manera impressionant a favor nostre."

A l'estiu va anar a la Xina, a la zona del terratrèmol de Chengdu. Va ser de nou un d'aquells viatges en què Condoleezza Rice aconseguia guanyar amics per als Estats Units. Va fer que li ensenyessin les runes, les restes del club de *fitness* Tengda. Llavors es va adreçar al campament de Qinjianrenjia, on 8.000 persones havien trobat un refugi d'emergència, i hi va donar diners nord-americans per a aigua neta. Ha escoltat les històries de cases destruïdes, pobresa, malalties i escassetat, i de peixos daurats salvats. Va donar menjar als peixos i va comprar una ampolla d'aigua en un quiosc, la qual cosa en aquell moment només va ser un bonic número d'un bonic espectacle.

Algunes aparicions expliquen per què no l'han feta responsable dels desastres del seu cap. Al cap i a la fi és allà ajudant la gent, mostrant empatia. Lloa la força de resistència de les persones i ha promès la solidaritat del seu país.

I llavors, de sobte, apareix un noi d'uns dotze anys. Diu que l'esperava. No vol que l'ajudi, no vol ni diners ni aigua neta d'ella, només un autògraf. "Senyora Rice —diu—, sou una superestrella."

Marc Hujer

Traducció de David Egea